

**Μουσικός περίπατος
«δόσις ολίγη τε φίλη τε»**

1995

I. Εισαγωγικό κείμενο

Είπε ο άνθρωπος

Μουσική μου θεία. Θεία μουσική.

Σε ξεχασμένους μύθους και παραδόσεις τη γένεσή σου αναζητώ. Μπλέκομαι οπισθοβατώντας σε παράδοξες δοξασίες που για αιώνες οι λαοί πιστέψαν.

Σε πρωτόγονους κυνηγούς σε δίδαξαν αγαθά πνεύματα του δάσους, μη χάσουνε το δρόμο και αφανιστούν; Ή το εξαίσιο δώρο είσαι που δέχτηκε έκπληκτος ο αρχαίος κινέζος από ράμφος μαγικού πουλιού;

Στη μαγεία και τις θρησκευτικές τελετουργίες μήπως να ψάξω τις πηγές σου; Τότε που του φόβου φάρμακο και εξορκιστής ήσουν του κακού;

Ή στους ήχους της φύσης βρίσκονται, ζωντανά ακόμη, τα πρότυπά σου; Στους ήχους της θάλασσας και του ανέμου, στους ήχους των πετεινών του ουρανού;

Αναρωτήθηκε ο άνθρωπος και αναθυμήθηκε ο άνθρωπος.

Πόσο παλιά είσαι, θεά μου;

Η γλώσσα σε γέννησε ή εσύ πρωτοεμφανίστηκες σε ανθρώπινο στόμα, πολύ πριν ο λόγος αρθρωθεί και για σένα εγκώμια πλέξει;

Χάνεσαι στο βάθος του χρόνου. Σκοτεινή η καταγωγή σου και ανεξιχνίαστη. Συνοδεύεις ωστόσο τη ζωή μου βήμα βήμα σε κάθε εποχή, σε κάθε μου εκδήλωση.

Είσαι, όποια κι αν είσαι, της ψυχής μου η πιο απαραίτητη ανάγκη.

- Σαν νανούρισμα με γαλήνευες στον κόρφο τον πλατύ της μάνας και σαν νανούρισμα επιστρέφεις ανανεωμένη, αλλά απaráλλαχτα ίδια, σαν νανουρίζω τώρα το δικό μου το παιδί.
- Με γέμιζες χαρά και επιβεβαίωση σαν παιδικό τραγουδάκι καθώς παίζοντας σε δοκίμαζα με τη φωνή μου, δοκιμαζόμενος.
- Την ώρα της εξέγερσης και του πολέμου εσύ δεν ξυπνούσες μέσα μου τη συνείδηση του κόσμου και με δυνάμωσες με τους ρυθμούς σου;
- Σαν η συμφορά με χτυπούσε με το πρόσωπο του χάρου ή του ξεριζωμού εσύ δεν ήσουν που έντονες μελωδικά το θρήνο και το σπαραγμό μου, τον πόθο και τη νοσταλγία μου;

- Κάθε φορά που αγαπούσα σ' εσένα δεν κατέφευγα για να μπορέσω να εκφράσω το ανείπωτο; Δικές σου φράσεις δε σιγοσφύριζα όλο νοήματα και υποσχέσεις;
- Εσύ τακτικά δε σταμάταγες το μονότονο κυνηγητό της ζωής και με μετέφερες έξω από τη στενή τη σφαίρα του καθημερινού και ανιαρά επαναλαμβανόμενου;
- Στη δουλειά, μα και στο χαροκόπι και στησχόλη, στη σύναξη μα και στη μοναξιά, εσύ ήσουν πάντα, Μουσική, η παρηγοριά μου, ο ευαίσθητος σύντροφος, ο κρίκος που με ένωνε με τους άλλους, ο κριτής και ο γιατρός της ψυχής μου.

Είπε ο άνθρωπος:

Να σε τιμήσω θέλω, σήμερα. Μα πώς;

Βέβαια με ήχους, καθώς σου ταιριάζει.

Ο λόγος όμως δε με βοηθά να μιλήσω για το νόημά σου. Είσαι πιο άμεση από το λόγο και από κάθε άλλο γνώριμο κώδικα και λειτουργείς ανεξάρτητα από τόπο και χρόνο. Η έννοιά σου ενυπάρχει στην ίδια την υπόστασή σου, αποκλείοντας έτσι κάθε εξωτερική προσπάθεια προσδιορισμού ή περιγραφής της υφής σου.

Δε δύναμαι να μιλήσω για σένα. Για να σε τιμήσω, πρέπει να σε υπηρετήσω.

Μα πώς;

- Με τη φωνή μου και το τραγούδι μου, που επέλεξα προσεκτικά από τα επάλληλα στρώματα της διαχρονικής σου παρακαταθήκης. Η ποίηση ήταν πάντα δίπλα σου, έτοιμη να υποταχθεί σε σένα ή να σε υποτάξει, σύμμαχος κι αντίπαλός σου.
- Με τα χέρια μου μπορώ να σε τιμήσω, κρούοντας ρυθμικά κρόταλα, και ξύστρα ή πάλλοντας αρμονικά χορδές σε κοιλότητες ευγενών αντηχείων.
- Με την πνοή μου μπορώ να σε τιμήσω διαπερνώντας μελωδικές εκπνοές σε αγωγούς ποικίλων πνευστών οργάνων.
- Με το σώμα μου μπορώ να σε τιμήσω που αιώνες εσύ το καλλιεργείς στην τέχνη της κίνησης, της μίμησης και του χορού, εξασκώντας το να νικά τον ανίκητο της βαρύτητας νόμο.

Κυρίες και κύριοι,

Στο σχολείο μας επιδιώκουμε συστηματικά την πολύπλευρη καλλιέργεια των μαθητών μας. Ενισχύουμε τις ειδικές τους κλίσεις και τα ταλέντα τους. Παρέχουμε ποικίλες ευκαιρίες για δημιουργική έκφραση. Το σχολείο δεν εξαντλεί το ρόλο του στην παροχή και κατάκτηση της γνώσης.

Αυτό το νόημα έχει και η παρουσία μας εδώ σήμερα. Και γι' αυτό τον λόγο σας προσκαλέσαμε, σεμνοί καθώς πιστεύω μαθητές και δάσκαλοι που γεννάμε μαθαίνοντας. Ανοίξαμε την ψυχή μας στη μουσική και τη γεμίσαμε ομορφιά, θέλουμε να μας συνοδέψετε στο μουσικά μας περίπατο. Βέβαια η «Δόσις ολίγη τε φίλη τε». Η δόση είναι μικρή και αγαπητή. Μα γενναιόδωρος δεν είναι όποιος μοιράζεται αυτό λίγο, που έχει αυτό το λίγο του πολύ αγαπά; Καιρός του θερίζει είναι για μας. Για κάποιους από σας καιρός του σπείρειν! Έτοιμοι; Η συναυλία μας αρχίζει.

II. Ήχοι της φύσης – Μουσική ύλη

Η μίμηση

Ο ενθουσιασμός και η απογοήτευση από την πρώτη απόπειρα

Είπε ο άνθρωπος:

Να κελαηδώ σαν το πουλί για να το ξελογιάσω.

Του λύκου το ουρλιαχτό να σχίσει τη νυχτερινή γαλήνη σχηματισμένο ωστόσο από τους ασκούς της δικής μου ανάγκης.

Να τον νικήσω το λύκο που φοβάμαι.

Τη θάλασσα να φωτογραφήσω.

Τους ρυθμούς των εαρινών φλοίσβων της να εγκολπωθώ.

Την κίνησή της να κλέψω την αέναη που τον χρόνο αισθητοποιεί.

Να αντιγράψω το απέραντο που επιχειρεί τη μέτρηση της αιωνιότητας.

Είπε:

Τον άνεμο να αφουγκραστώ με τις ποικιλίες της παραξενιάς του.

Να ξυρίζει τα ξάρτια,

να θροΐζει τα φύλλα,

να περνά τη σχισμάδα της πόρτας μια νύχτα στο καλύβι
ουσιώνοντας μαγικά τα ανούσια.

Είπε ο άνθρωπος:

Τις σταγόνες να ακούω της βροχής

Και έπειτα

να μεγαθύνω τον ήχο από το γλίστρημα ενός σάλιαγκα,

την πτώση μιας δροσοσταλίδας στη χλόη,

τον ανεπαίσθητο ήχο των φτερών μιας πεταλούδας ζωηρής.

Τον αργαλειό της αράχνης ν' ακούω

τους ψίθυρους ανάμεσα σε στήμονες και ύπερους

που ξεχειλίζουν την καρδιά μιας μαργαρίτας.

Είπε:

Ακούω τώρα αυτές τις μουσικές συλλαβές.

Μι, ρε, ντο· ζηλεύω

της φράσης της μουσικής τη σύνθεση ποθώ· Φα, σι, ντο.

Ένα μέτρο ζητώ και μια τάξη.

Προσεύχομαι στον Απόλλωνα.

Είναι κοντά, εφάνη.

Σολ, λα, σι· Δώρο κομίζει στον άνθρωπο: λύρα χρυσή.

III. Η μουσική υπεργλώσσα

Είπε ο άνθρωπος:

Τη γλώσσα μου να μιλήσω.

Τη σκέψη να επενδύσω με φωνήεντα και σύμφωνα.

Να συλλαβίσω τα νοήματα και λόγια φτερωτά να λευτερώσω.

Εί-μια, έ-χω, νε-ρό, πο-νώ, α-γα-πώ, φο-βά-μαι.

Τη μητρική μου γλώσσα ασκώντας να επικοινωνώ.

Τι θέλω, τι μπορώ, τι νιώθω ο άλλος να εννοήσει.

Είπε:

Το εργαλείο του λόγου να ακονίσω
να торνεύσω τη φράση
να λαξεύσω το νόημα.

Το χονδροειδές και το ακατάληπτο να αποκλείσω.

Στους διαξιφισμούς της αγοράς και στην ομάδα τους ολονύχτιους διαλόγους κάτω από ναών αψίδες και σε αφηγήσεις με ήρωες τους προγόνους το εργαλείο να τελειοποιήσω.

Να αποτυπώσω, ύστερα, στο χαρτί τη μνήμη, το στοχασμό, το πάθος, την ελπίδα, το άραμα.

Είπε:

Κάθε λαός και γλώσσα, κάθε σκέψη και λόγος.
Ακούω, αλλά δεν εννοώ· Μιλούν μα δεν καταλαβαίνω.
Πώς το μεγάλο έργο να αναλάβω;
Τη σκάλα για τον ουρανό με ποιους μαζί θα χτίσω;
Ήχοι, βάρβαροι και αλλοπρόσαλλοι με κατακλύζουν
Φωνές, στριγκλίσματα,
Θορυβώδεις προσταγές – κραυγές απροσπέλαστες.
Βαβέλ; Βαβέλ!

Είπε:

Δεν Εννοώ.
Πολυφωνία, πολυγλωσσία, πολυσημία.
Απορία, ασυγκεκριμένη, ακαταληψία.
Τώρα πασχίζω για τη σύνταξη ενός κώδικα κοινού.
Λα, σι, ντο· τη μουσική εσπεράντο να μιλώ.
Ρε, μι, φα· το τραγούδι μου ν' αγγίξει όλων τα αφτιά.
Ντο, ρε, μι· μ' ένα τραγούδι να μικρύνει η γη.
Μαέστρο και πιάνο. Φυλάξτε το ρυθμό που χάνω.

IV. Μουσική Θεραπεία

Είπε ο άνθρωπος:

Μετακινήθηκα από ανάγκη το χώμα μιας πατρίδας γυρεύοντας.

Με караβάνια ταξίδεψα ψάχνοντας αρωματικούς καρπούς και ίνες μεταξιού.

Τον ξανθό καρπό των μελισσών και της ελιάς το διάφανο χυμό ξεπούλησα.

Την αγορά του κρασιού μου πέρα από τον ωκεανό έστησα και πλούτισα.

Κουράστηκα.

Είπε:

Τη φτώχεια και την πείνα αντάμωσα.

Το διχασμό, τη σφαγή, τον εμφύλιο.

Το θάνατο στα χαρακώματα της αφροσύνης

και σε ειρηνικές κλίνες γερόντων.

Το κλάμα της ορφάνιας και της προσφυγιάς,

ο θρήνος των γυναικών και των παιδιών τα αναφιλητά

μου τάραξαν τον ύπνο.

Απόκαμα.

Είπε:

Τους βυθούς κατάκτησα και στις κορυφές των βουνών τις σημαίες μου ύψωσα.

Μετατόπισα τις κοίτες των ποταμιών και αποξήρανα λίμνες.

Της γης τα σπλάχνα τρύγησα ανελέητα.

Στους αιθέρες αυτιά και μάτια εγκατέστησα τους εχθρούς να παραφυλάνε.

Εκτόξευσα τοποτηρητές στη σελήνη τους ποιητές αψηφώντας

θέλω να ανασάνω.

Είπε:

Τη χαρά ζητώ, τα γελαστά τα πρόσωπα, σαν ένα διάλειμμα στο μαραθώνιο του πολιτισμού μου.

Το τραύμα του Αδάμ επουλώνοντας άλλες πηγές άνοιξα αγιάτρευτες

Πάνω σε τροπικά δέντρα του ισημερινού,

χιλιετίες πριν άφησα τους πιθήκους,

μα τώρα νοσταλγώ την ήρεμη μακαριότητά τους.
Τη χαρά ζητώ, τη μαύρη μου ψυχή να αλαφρώσω.
Τη μουσική ζητώ, τη μουσική, την ψυχή μου να εξημερώσω.
Ένα πανηγύρι ζητώ.
Να ξεπλυθώ, να χτενίσω, την ανθρωπιά μου να ξαναφορέσω,
που για αιώνες τη λησμόνησα, έστω τσαλακωμένη.
Τη λήθη του αίματος ποθώ.
Ντο, ρε, μι· πεινώ, διψώ για μουσική
Μι, ρε, λα· στο χορό ζητώ μια ανάπαυλα
Σολ, σι, φα· στα musicals ζητώ της ζωής τη χαρά.

V. Το γόνιμο Κεντρί

Είπε ο άνθρωπος:

Στην πόλη που γεννήθηκα να περπατήσω.
Να ρουφήξω το γνώριμο βουητό της.
Έναν έναν τους ήχους της να διακρίνω:
Τα βήματα των περιπατητών,
τις ήσυχες κουβέντες των γυναικών στις αυλές,
του αλόγου τον καλπασμό στο λιθόστρωτο και το κύλισμα της ρόδας,
τους χαρακτηριστικούς ήχους των ζώων που έχω εξημερώσει,
τον διαλαλητή,
την «καλημέρα»,
τους ήχους μιας καμπάνας.
Τους φίλιους ήχους, που αιώνες έμαθα να ζω μαζί τους.

Είπε:

Την πόλη που γεννήθηκα δεν αναγνωρίζω.
Μουγκρίζουν τώρα φάλαγγες τροχοφόρων στο Σύνταγμα.
Τεράστιες μηχανικές δαγκάνες καταπίνουν ασθμαίνοντας τα ιερά χώματα
Με ηλεκτρικά σφυριά θρυμματίζουν τις νεοκλασικές προσόψεις που αγάπησα.
Νευρικά μαρσαρίσματα, κόρνες και σφυρίγματα τροχονόμων ανταγωνίζονται, στα
φανάρια.

Ήχοι ηλεκτρονικοί σε καταστήματα και παιδικά παιχνίδια τρυπούν το κεφάλι μου.
Σπαράγματα πειρατικών τραγουδιών της μόδας εναλλάσσονται με τους ήχους μιας
λατέρνας ξεχασμένης στην Ερμού, που αντιστέκεται ρομαντικά μέσα σε μια πόλη
φονικού ρεαλισμού.

Άκουσε ο άνθρωπος

Και την πόλη του δεν αναγνώρισε.

Συνθήματα ρυθμικά μιας διαδήλωσης να πλαταγίζουν.

Μεγάφωνα αλαζονικά να διογκώνουν τη φωνή του ενός σβήνοντας όλες τις άλλες.

Ένα καλαθάκι αδειανό παραπονιέται μακρόσυρτα

και μεταλλικός ήχος στο τενεκεδάκι της κόκα κόλα.

Σειρήνες ασθενοφόρου και περιπολικού, οξύ ντουέτο του τρόμου.

Σπινθήρες στις αντένες ενός τρόλεϊ – ηλεκτροσόκ αναίτιο μεσουρανεί.

Φρεναρίσματα και βραχνή βρισιά να πετιέται έξω από το παράθυρο.

Άκουσε ο άνθρωπος:

«Που είναι τα παιδιά;»

Η φωνή του μουσικού οίστρου που απεγνωσμένα ζητούσε αποδέχτες της
έμπνευσής του.

«Που είναι τα παιδιά;»

Σε αττικό μουσικό κλουβί κατέφυγαν,

τη μουσική άμυνά τους οργανώνουν,

κουρντίζουν τα όργανά τους με περίσκεψη,

τις φωνητικές τους χορδές προθερμαίνουν.

Είναι έτοιμα και περιμένουν.

«Ντο, ρε, μι· έρχεται το γόνιμο κεντρί».

«Σολ, σι, ντο· να δώσω ό,τι αγαπώ».

«Ρε, μι, φα· γειά σας, παιδιά».